

Fuch. error. (pace tamen Fuchsij eruditissimi dixerim, quem constat ex suis commentarijs hanc habuisse sententiam) qui putant Asclepiada eam esse plantam, quam uulgius herbariorum Vincetoxicum uocat: quæ frequenter in saxosis, & asperis locis prouenit, læui admodum caule: folijs lauro acutioribus: flore albo, muscoso: corniculis tenuibus, oblongis: radicibus innumeris, albicantibus. Quandoquidem huius eum folia, tum radices nullo odore commendantur: flores uerus aliquod non redolent: semen non est securidacæ simile. Adde etiam, quod ex Oribasij lectione Asclepias nõ profert folia longa. cui subscripsit Marcellus interpret, fretus fortasse, ut solet, probatissimis exemplaribus. Præterea antiquissimus codex manu scriptus de radicibus non legit $\omega\lambda\lambda\alpha\varsigma$, hoc est, multas, sed tantum $\lambda\epsilon\omega\tau\alpha\varsigma$, & $\omega\delta\epsilon\iota\varsigma$, id est, tenues, odoratas. Sunt tamen qui Vincetoxicum hoc uenenis maximè aduersari scribant: quin & si actis, & ab alto deuolutis auxiliari, si contrite in puluerem radices ex uino sumantur. Has præterea laudibus efferunt ad mammas à partu turgentes, præsertim ubi lac in eis coierit: in quorum usu radices ipsas decoquant, quas deinde cum polenta mammis illinunt. Sed perperam, quod hoc Asclepiadis sit proprium. Ceterum non desunt, qui illam humi repentem herbam, de qua antea diximus, pluribus celebrent facultatibus, præsertim ad thoracis, & intestinorum uulnera. quamobrem potiones ex ea magna opinione faciunt, & succum eius in unguentis admiscunt: namque uulneraria est, & glutinatoria. Asclepiadis meminit quidem Galenus libro vi. simplicium medicamentorum, sed nihil de eius uiribus differens, sic tantum inquit. In tertio Dioscorides de hac herba conscripsit. at nos eius nondum periculum fecimus. Ea Græcè $\alpha\sigma\kappa\lambda\eta\pi\omega\iota\alpha\varsigma$, ut etiam Latine Asclepias nominatur: Italicè, Asclepiade.

Nomina.

$\text{ΑΤΡΑΚΤΥΛΙΣ. ATRACTYLIS.}$

CAP. XCI.

ATRACTYLIS, spina est cnico similis, folia multò longiora ferens in summis uirgis, magna parte nuda, asperaque, qua foeminae pro fusis utuntur. capitula in cacumine spinis horrent: flos luteus, quibusdam in locis purpureus inuenitur: radix tenuis, superuacua. Coma, semen, & folia cum pipere, & uino teruntur utilissimè contra scorpionum ictus. Percussos tradunt, quandiu ea teneatur herba, nullum experiri dolorem, ipsumque deposita statim recrudescere.

Atractylidis confid.

Ruel. & Hermolai error.

ERRANT haud dubie, ut mea quidem fert opinio, Ruellius, & Hermolaus: quippe qui existinauerint Atractylida esse Cnicum syluestrem, cuius primo loco meminit Theophrastus lib. vi. cap. lxxxiii. de plantarum historia. Si quidem magnam ego inter syluestrem Cnicum, & Atractylida inuenio apud Theophrastum esse differentiam. Quod ut omnibus perspicuum esse possit, ijs præsertim, qui aliter sentiunt, hic Theophrasti uerba de Cnico, Aearna, & Atractylide subiiciam. Cnicum, inquit, syluestri, urbanoque; discernitur. Syluestris genera duo notantur: alterum uerba no admodum simile, recticauius tamen: quamobrem eo mulierum priscarum nonnullæ pro colu utebantur. fructum nigrum, masculum, amarumque; parit. Alterum genus densum constat, caulesque; soncheos profert, quodammodo hemicale fit: nam propter foliorum mollitiam declinatur, procumbitque; ad arua. fructum amarum, frequentem, barbaeque; modo hirsutum gignit. Sunt ambo seminosa, uerum syluestre copiosius fert. Eius peculiare præ alijs syluestribus est, quod illa duriora, spinosioraque; urbanis proueniunt: hoc autem mollius, ac læuius constat. Aearna quoad simplicis ratione exprimi licet, aspectu cnico urbano similis est, colore flauicans, succo pinguis. Fusus agrestis (sic enim Atractylida Latini nominant) his candidior est: habetque; peculiare, quod in folijs euenit. decerpta enim, carnique; alata, succum sanguineum effundunt: qua de causa $\phi\omega\upsilon\varsigma$, id est, cruor à quibusdam spina hæc est nominata. grauis etiam odore, cruoremque; representans. Serò perficit fructum, autumnum enim. & quidem in totum (ut summam proponam) uniuersa spinacorum natura fructus serotina existit: hæc Theophrastus. Ex quibus uerbis facile cognosci potest, in Atractylidis historia aperte aberrasse Ruellium, cum in tertio suo de natura stirpium libro asserit, Fusum agrestem, hoc est Atractylida, nil aliud esse Theophrasto, quam primum Cnici syluestris genus. utpote qui non animaduertit, quod Atractylis Theophrasto alia est à Cnico syluestri planta: quanquam illi fortasse non absimilis, & cui ea tantum in sit proprietates, ut è folijs succum sanguineum fundat: id quod nullo Cnici generi tribuitur. Errandi ei occasionem, meo quidem iudicio, præbuit Plinius, quod lib. xxi. cap. xv. syluestrem Cnicum à quibusdam Atractylida uocari tradiderit. Vbi postquam commemorasset nonnullas spinosas plantas, quibus Aegyptij in cibis utuntur, de Cnico tandem in hunc modum differuit. Multas præterea, inquit, ignobiles habent plantas. Sed maximè celebrant Cnicon Italiae ignotam, ipsis autem oleo, non cibo gratam. Hoc faciunt ex semine eius. Differentia prima syluestris, & satiuæ. Syluestrium duæ species, una mitior est, simili caule, tamen rigido, exilis. Itaque; pro colu antiquæ mulieres utebantur. quam quidam atractylida uocant. Semen eius candidum, & grande, amarum. Altera hirsutior, torro flore caule, & qui pene humi serpat, minuto semine. hæc Plinij uerba. Quæ etsi quidem certam fidem faciant, primum syluestris Cnici genus à quibusdam Atractylida fuisse uocatum; non tamen propterea affirmant, Atractylim esse Cnicum syluestrem. Atractylidis deinceps speciatim meminit ipse Plinius cap. xvi. eiusdem libri, cum inquit. Aearna colore tantum rufo (à scolymo scilicet) distinguitur, & pinguiore succo. Idem erat Atractylis quoque, nisi candidior esset, & nisi sanguineum succum funderet. qua de causa phonos uocatur à quibusdam. Odore etiam grauis, serò maturescente semine, nec ante autumnum. quanquam id de omnibus spinosis dici possit. hæc Plinius. Ex ijs igitur omnibus merito colligendum esse putauerim, legitimam Atractylidem nullum esse syluestris Cnici genus, sed aliam per se plantam, nempe illam, qua pro fusis priscæ utebantur mulieres. Quod sanè animaduertens Theodorus sui Græci idiomatis peritissimus in Theophrasti uersione, Atractylida fusum agrestem interpretatur, non autem colum, ut primum agrestis Cnici genus uertendo, ex antiquo ad colos usu, id Colum agrestem rectè cognominari posse monstrauit. Qua in re is plane declarasse uidetur, priscas mulieres agresti Cnico coli uice fuisse usas, fusorum uerò loco

loco ipsa tantum Atractyli. Ceterum hactenus in Italia, ut ingenue fatear, Atractylida non inueni, neq; eam ab ali-
 quo repertam esse scio. quanuis non iuero inficias, quin ea possit etiam in Italia nasci. Equidem plures uidi plantas
 aculeis horrentes, quæ illius notis pulchre respondebant: attamen ex ijs nullam unquam nactus sum, quæ folijs carni
 adhibitis sanguineum succum funderet. Creditit Ruellius alteram Cnici syluestris speciem eam nimirum esse stirpē,
 quam herbariorum uulgus Carduum benedictum, uel sanctum appellat. Quam profecto opinionem haudquaquam im-
 probandam puo. quandoquidem Carduus benedictus uocatus solo procumbit densa foliorum coma, & quodammodo
 huniculis cernitur. quinetiam fructum gignit amarum, barbæq; modo hirsutum: & caules profert sonchi modo ru-
 bentes. Ut ex ijs notis accuratius expensis, quibus prorsus conuenit Carduo benedicto cum altero Cnici syluestris ge-
 nere, nil mirum si cogor mutare sententiam, & hoc quod aliàs negaueram, nunc plane asserere non dubitem. Sed
 10 certe Ruellium mirari subit, quod tam facile asseruerit Carduum benedictum uocatum sanguinem ex se fundere. Nā
 etsi ego millies periculum fecerim; nunquam tamen euulso folio, uel ramulo sanguinem e uulnere profluere comperi.
 Præterea si concedamus, quod Ruellius uera referat, id maxime ipsius repugnabit sententiæ, cum tam Theophrasto,
 quam Plinio nullum Cnici genus sanguinem fundat: quoniam id Atractylidis est proprium. Hinc itaq; palam fieri ar-
 bitror, Ruellium, alioqui doctissimum, turpiter confudisse Atractylidis historiam. Quippe si, ut suam tueretur senten-
 tiam, asserere uoluisset, Atractylida esse primum syluestris Cnici genus, illud quidem succum fundere sanguinis instar
 scribere debuisset, non autem hoc, quod Carduum benedictum esse censemus. Neque etiam mihi, ut liberè liceat
 quod quisq; sentit dicere, placet Fuchsij opinio. qui libro primo de compositione medicamentorum, & in suis de plan-
 tarum historia commentarijs, Carduum benedictum uulgò nominatum Atractylidem hirsutiorē esse existimat. hirsu-
 tiorē dixi, quoniam is duas esse constituit Atractylidis species, nempe mitiorem alteram, alteram hirsutiorē: ta-
 20 met si tum Dioscoridi, tum Theophrasto Atractylis unum duntaxat sit genus. quod, quantum reor, Carduus benedi-
 ctus non est. Siquidem hic nec sanguineum succum fundit, nec in imis uirgis unquam uisitur nudus: quinimò uirgis non
 profert, sed caules lentos, quibus humi ferè reptat, uel potius solo procumbit. Sed postquam in hac nostra Atra-
 ctylidis, & Cnicorum syluestrium disquisitione, sermo incidit de Carduo benedicto, non ab re hic de miris eius atque

Ruel. lapsus.

Fuchsij opin.
reprobata.

CARDO SANTO.

excellentibus dotibus nobis differendum est. Est igitur C A R-
 D V S Benedictus ita uulgò nuncupatus, planta nullis hoc tem-
 pore non cognita. Seritur passim in hortis, sapore admodum ama-
 ro, quod terreis constet partibus calore quodam attenuatis. Ma-
 gni nominis, magnæq; existimationis planta est non modò apud Ita-
 los; sed etiam apud exteras nationes, præsertim contra pestilen-
 tiam: item aduersus uenena lethalia, tam interius sumpta, quam
 uenenosorum animalium ictibus, aut morsibus imposita. Sanantur
 hac herba quartana laborantes, aut alijs febribus detenti, quarum
 recessiones cum frigore adueniunt. Id enim præstatur hausto eius
 decocto, aut stillatitia aqua, aut pulueris drachma pota. Præstant
 eadem comitialibus infantibus eodem modo bibita. Herba deco-
 ctum ex uino sumptum ilium, & renum dolores mulcet, & cæte-
 ra uentris tormina sedat: sudorem cit, alui tineas necat, & uteri
 uitijs auxiliatur. Herba ipsa tam recens, quam sicca & pota, &
 exterijs admota, contumacia ulcera, & quæ cacoëthe uocantur,
 sanat, cuteq; obducit. Quamobrem decoctis miscetur, quæ è li-
 gno Guaiaco ex uino, et aqua ijs parantur, quos lues Gallica cor-
 ripuit. Planta, quæ Græcis ἀτράκτυλις, Latinis item Atractylis,
 & Fusus agrestis appellatur: Italis, Atrattile.

Cardui bene-
dicti uires.

Nomina.

Πολύκνημον. POLYCNEVM. CAP. XCII.

POLYCNEMON, frutex est surculosus, folijs ori-
 gani: caule, ut pulgij, geniculis multis intercepto, sine
 umbella, tenui tamen in cacumine corymbo, boni odo-
 ris, & acris. Vulneribus agglutinandis recens, aut ari-
 dum, cum aqua efficaciter illinitur: sed quinto die solui
 debet. ad urinæ stillicidia, ruptaque cum uino bibitur.

POLYCNEVM hactenus, quod ego quidem ipsum con-

Polycnemi
consideratio.

gnouerim, non reperi, neque uidi in Italia. Ceterum etsi inibi nonnullæ inueniantur, atque etiam a quibusdam pro
 eo ostendantur plantæ, quæ aliquibus notis Polycnemum quadantenus referre uidentur; cum tamen plura etiam ijs
 desint, quæ in Polycnemo requiruntur, quam ut pro uero probari possint, non equidem quicquam in hoc certi statuere
 ausim. Vnde satius ipsum inter alias ignotas plantas collocandum esse duxerim, donec aliud certius compertum fue-
 rit. Sed si quis interim Polycnemi uires ex Galeno quoq; scire desiderat, is lib. viii. simpl. medic. illas ita paucis
 retulit. Polycnemon desiccatur, & excalfacit secundo excessu. Itaq; & ob id uulnera glutinat. Huic plantæ no-
 men Græcum, πολύκνημον: Latinum similiter Polycnemum: Italicum, Policnemo.

Vires ex Ga-
leno.
Nomina.

ΚΛΙΒΟΝ

CLINOPODIVM.

CLINOPODIVM ALTERVM.

ΚΛΙΝΟΠΟΔΙΟΝ. CLINOPODIVM.

CAP. XCIII.

CLINOPODIVM frutex est folijs serpyllo similis, furculosus, duùm dodrantum altitudine. Nascitur in petrosis. Flores, marrubij modo, ex interuallis distincti speciem lecti pedum præbent. Bibitur herba, & succi eius decoctum, ad conuulsa, rupta, strangurias, serpentium ictus: menses, & partus pellit: & pensiles uerrucas, quas acrochordonas uocant, eijcit, aliquot diebus potum. Aluû fîsit decoctum ad tertias, potumque, si febrim sentiunt, ex aqua; alioquin, ex uino.

Clinopodij confid. CLINOPODIVM nil aliud nobis designat, quàm lecticæ pedem, quòd circinata florum figura, qui intercedentibus interstitijs caulem circumplectuntur, basim lecticæ pedum referat. Nascitur ubique frequens, folijs non modo serpyllo proximis; sed etiam montanæ calaninthæ, quam maximè representat. Huius meminît Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Clinopodium excalfaciendi uim obtinet, sed nondum adurendi: est uerò etiam essentia tenuium partium: ponatq; ipsum quispian in tertio ordine tum excalfacientium, tum ressecantium. ΚΛΙΝΟΠΟΔΙΟΝ sic Græcè, ut Latine pariter Clinopodium uocatur: Italicè, Clinopodio.

Clinopodij
facultas ex
Galeno.

Nomina.

ΛΕΟΝΤΟΠΕΤΑΛΟΝ. LEONTOPEITALVM.

CAP. XCIIII.

LEONTOPEITALON, caulem emittit dodrantalem, aut altiorem, plurimis alis concauum, & in cacumine femina parua duo, aut tria, in siliquis, ciceris modo: flores anemonæ similes, punice coloris: folia brassicæ, sed papaueris diuisura: radicibus nigris, rapæ similibus, strumosis. Nascitur in aruis, & segetibus. Radix auxiliatur serpentium ictibus, ex uino pota: nec alia res celerius dolorem finit. miscetur ischiadicorum clysteribus.

Leontopetali consider. LEONTOPEITALVM, eiusq; nigram, extuberantemq; radicem, rari instar magnitudine, non modo Venetijs, & Patauij in quibusdam hortis uidimus; uerum etiam in Hetruriæ aruis, alijsq; Italiæ locis. Nascitur frequens in Apulia. Leontopetali meminît Plinius libro XXVII. cap. XI. ubi ipsum ijs depingit uerbis. Leontopetalon, alij rhapeion uocant, folio brassicæ, caule semipedali, alæ multæ, semen in cacumine in siliquis ciceris modo.

Leontopetali
consider.

LEONTOPETALVM.

do. radix rapæ similis, grandis, nigra. nascitur in aruis. *Leontopetali facultates paucis perstrinxit Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, ubi sic inquit. Leontopetali radice maximè utimur. Digerendi facultatem, & exiccandi, excalfaciendiq; in tertio ordine possidet. Λεοντοπέταλον quod Græci, Leontopetalum quoq; Latini dicunt: Leontopetalo, Itali.*

Leontopetali uires ex Gal.

Nomina.

Τεύκριον. TEUCRIVM. CAP. XCIV.

TEUCRION, siue, vt alijs placet, teucris, herba est uirgæ referens effigiem, trissaginis similitudine, tenuifolio, non multùm à cicere alieno. Hæc in Cilicia iuxta Gentiadem, Cissademq; ubertim prouenit. Recens cum posca, aut aridæ seruefactæ ius potu lienem potenter absumit. Lienosis cum aceto, & ficis illinitur: itè serpentium moribus ex aceto solo sine ficis.

HERBA quedam nascitur pluribus in locis, folijs quidem cicercis, sed caule, & facie trissagini adeò similis, ut sæpe ex tempore uisa oculos decipiat. Hanc esse uerum Teucrium mecum semper existimauimus, quòd ea mihi planè notis respondere uideatur, quas Dioscorides Teucrio reddidit. Qui tametsi scribat ubertim nasci Teucrium in Cilicia iuxta Gentiadem, & Cissadem; id tamen nihil impedit, quin & in Italia prouenire queat. Plinio duo Teucrij produntur genera libro XXV. cap. V. ubi ita scriptum reliquit. Inuenit & Teucer eadem ætate Teucrion, quam quidam hermion uocant, spargentem iuncos tenues, folia parua asperis nascentem, austero sapore, nunquam florentem. neque semen gignit. Medetur lienibus. Constatq; sic inuentam. Cum exta super eam proiecta essent, fertur adhæsisse lieni, eumq; exinanisse. ob id à quibusdam splenion uocatur. Narrant sues, qui radicem eius edunt, sine splene inueniri. Quidam ranis hysopii plantam, surculosam, folio fabæ, eodem nomine appellant. Et colligi florentem adhuc iubent, adeò florere non dubitant, maximeq; ex Cilicijs, & Pisidiæ montibus laudant. hæc Plinius. Cæterum non desunt, qui putent alterum Plinio Teucrium eam esse plantam, quæ Italis uulgari sermone uocatur Faua grassa. quanquam hanc alij falso, ut opinor, Telephium esse contendunt. Teucrij uires descripsit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Teucrium incidentis, & tenuium partium facultatis est: quare lienes sanat. Ponatq; ipsum quispiam in tertio exiccantium, secundo uerò excalfacientium ordine. Hanc herbam Græci Τεύκριον, Latini item Teucrium nominant: Itali, Teucro.

Teucrij consideratio.

Teucrij uires ex Galeno.

Nomina.

Χαμαδρυς. TRISSAGO. CAP. XCVI.

CHAMAEDRYS Græcis, alijs chamædrops, Latinis trissago dicitur. Sunt qui eam teucrion appellauere, propter eam quam cū teucro seruat similitudinè. Nascitur in petrosis, & asperis. Frutex est dodrantalis, folia habes exigua, amara, effigie & diuisura quercus: flore paruo, penè purpureo. Carpitur semine prægnans. Recens in aqua decocta, potu tussibus, indurato lieni, uirinæ difficultati, incipientibus hydropicis, auxiliatur: cit menses, partus extrahit: lienem ex aceto pota consumit: aduersus serpentium venena ex uino, potu, illituq; efficacissima. Trita digeritur in pastillos, ad suprascripta. purgat uetera ulcera, cum melle: cum oleo illita, caliginem oculorum discutit. natura eius est calfacere.

CHAMAEDRYS

TEUCRIVM.

chamædryos
confider.

TRISSAGO.

chamædryos
uires ex Gal.

Nomina.

τα χαμαίδρυς Græcè uocatur : Latine, Chamædryos, & Trissago : Arabicè, Damederios, Chamadrius, seu Kema-
drius : Italicè, Chamedrio, & Querciola : Germanicè, Gamanderle, & Bathengel : Hispanicè, Chamedreos : Gala-
licè, Germandree.

Λευκάς. LEUCAS.

CAP. XCVII.

LEUCAS montana, latioribus quàm urbana folijs, semine acriore, amariore, ori ingrato. ef-
ficacior tamen quàm satiua habetur. Vtraque ex uino contra animalium uenena, præcipue marino-
rum, opitulatur.

Leucadis con-
sideratio.

TAMETSI Hermolaus, & Ruellius contendant scriptis testatum relinquere, herbam quandam in uinetis
nascentem mercuriali congenerem, esse Leucada; ego tamen eam mercuriali consimilem facere profecto non ausim,
cum nullum hætenus ex rei herbariæ authoribus inuenerim, qui eius faciem representet, pluraq; de eius notis tradat,
quàm fecerit Dioscorides : qui certè, quantum extat, nullis prorsus notis ipsam descripsit. Cæterum rectè, meo qui-
dem iudicio, putat Marcellus Florentinus huic Leucadis capiti decurtatum esse principium. Id, quod nobis indicare
uidetur ipsius Dioscoridis sermo : nam cum statim ab ipso capitis initio montanam Leucada urbana comparauerit,
nimirum ostendit à se prius urbanam fuisse descriptam. Neque hac de causa tantum adducor, ut Marcello adstipu-
ler; sed quia etiam se habuisse testatur Latinum Dioscoridis codicem uetustissimum, in quo initium huius capitis ita
legebatur. Leuca duo sunt genera, una est montana, & altera hortiua. Montana latiore quàm satiua folio est &c.
Quæ omnia maximo sunt argumento, quòd hoc in loco Dioscoridis codices sint deprauati, quòdque in ijs plura adhuc
desiderentur, quæ faciunt ad perfectam huius plantæ historiam. Λευκάς herba sic Græcis, Leucas item Lati-
nis appellatur.

Nomina.

Λυχνίς. LYCHNIS.

CAP. XCVIII.

LYCHNIS coronaria, flore est albæ uiolæ simili, sed purpureo. quo corollæ factitantur. Con-
tra scorpionum ictus semen in uino potum auxiliatur. Lychnis lyluestris, omnia urbanae similis.
Bilem per aluum detrahit, semine duabus drachmis potu. ictis à scorpione subuenit. Aiunt huius
herbæ appositu scorpiones torpescere, & inertes prorsus reddi.

QVAN

LYCHNIS.

Lychnidis cōsideratio.

QUANQVAM non facile est hac etate plantas in Italia ostendere, quæ legitime referant utraq; Lychnidem, hortensem scilicet, & sylvestrem, cum earum folia, & caules tam à Dioscoride, quam ab alijs rei herbariæ scriptoribus, quod inuenerim, nullis prorsus represententur notis, utpote plantarum, quæ fortasse olim omnibus erant notissimæ ob frequentē earum usum tum ad lucernarum lumina, tum etiam ad coronas contexendas; attamen in Tridentino, & Goritiensi agro planta quædam in hortis, ac fictilibus feritur, coronis nectendis accommodata, quam equidem non dubitauerim pro legitima Lychnide in medium afferre. Siquidem flore exit purpureo, albæ uiolæ simili: folijs longis, tomentosiss, albicantibusq;: caule lanuginoso, cubito maiore, in cuius cacumine flos emicat, ut dixi, purpureus, inodorus tamen. Quod præterea planta hæc uera sit Lychnis coronaria, illud mihi fidem auget, facitq;: ut in hoc nihil ferè addubitem, quod alteram eiusdem generis frequentissimam apud Ananienses sylvestrem repperim, illi satius adeo per omnia similem, ut cum natalis duntaxat discrimen intercedat, hæc merito Lychnis sylvestris appellari queat. His accedunt tomentosa earū folia, quæ ad lucernarum usum pro ellychnio commodè usurpari possunt. Vnde apud ueteres Lychnidis sibi nomen asciuit. quippe lucerna Græcis Λύχνον dicitur, quemadmodum & ἑλλυχνιον funiculus, qui è gossipio nobis hoc æuo paratur, lucernisq; inferitur ad lumen edendum, flammamq; nutriendam. Quare cum gossipio, ut puto, carerent antiqui, tomentosiss herbarum quarundam folijs ad hoc munus obeundum utebantur, nempe Lychnidis, uerbasci, aliarumq; nonnullis. Illud deniq; addiderim, ut nostra melius firmetur opinio, quod flos plantarum, quas Lychnides esse opinor, mirum in modum ruralibus, urbanisq; uirginibus expetitur ad coronas factitandas: qua in re priscam imitantur etatem. Ceterum Plinius lib. XXI. cap. IIII. Lychnidē inter rosas retulit, sic inquit. Est & rosa, quæ Græca appellatur à nostris, à Græcis uerò Lychnis, nō nisi in humidis locis proueniens, nec unquam excedens quinque; folia, uiolæ magnitudine, odore nullo. Lychnidis coronariæ semen, ut Galenus est author lib. VII. simplicium medicamentorum, calidum est secundo quodammodo ordine, aut iam etiam tertio: sic cum sanè eodem quoq; modo. Quæ herba Græcis λυχνίς, Lychnis quoq; Latinis dicitur: Italis, Lichnide.

Lychnidis facultas ex Gal.

Nomina.

LILIVM.

Κοίνον. LILIVM.

CAP. XCIX.

LILIA coronamentis se dedunt, Liria à quibusdam uocata. E' quibus unguentum temperatur, quod aliqui lirinum, alij sulinum appellant, neruos, & priuatim uulua duritias emolliens. Folia herbæ illita, contra serpentium ic̄tus auxiliantur: seruefacta ambustis proficiunt: aceto condita vulneribus opitulantur. Succus adiecto melle, aut aceto in æreo vase coquitur conuenienti medicamento vetustati vlcerum, & ad recentia vulnera. Inassata radix, & ex rosaceo trita, igni ambusta fanat, uulua emollit, menses ciet, vlcera cicatrice obducit. Cum melle detrita neruis præcisiss, luxatisq; medetur: vitiligines, furfures, & lepras emendat: vlceraq; in capite manantia expurgat: abstergit faciem, & erugat. teritur in aceto cum hyoscyami folijs, & farina tritici mulcendis testium inflammationibus. Semen potum morfibus serpentium aduersatur. Ignibus sacris semen, & folia cum uino illinuntur. Tradunt & purpurea esse lilia. In Syria autem, & Pisidia Pamphiliæ efficacissima unguentis nascuntur.

O LILIA

Liliorum cōsideratio.

Liliorum historia ex Pl.

Martagon, & eius delineatio.

Liliorum uires ex Gal.

LILIA Italis notissima sunt, atque adeo omnibus, ut plane superuacaneum esse putem, exemplo Dioscoridis adductus, uel ex nobis eorum faciem representare, uel alterius historiam referre. Sed tamen quoniam ijs quandoque mos gerendus est, qui semper hortis nouis ac uarijs floribus refertis delectantur; idcirco silentio præterire non potui, quin hic infererem, qua ratione, quoue mangonio alba lilia (si tanta fides præcis rei herbariæ authoribus adhiberi potest) purpurea fieri possint. Quod cum Plinius docuerit lib. XXI. cap. v. ubi de Lilijs latius differit, ideo eius uerba subiiciemus. Liliū, inquit, rosæ nobilitate proximum est, & quadam cognatione unguenti, olei; quod lirinon appellatur. Et impositum etiam maxime rosas decet, medio prouentu earum incipiens. Nec ulli florum excelsitas maior, interdum cubitorum trium, languido semper collo, & non sufficiente capitis oneri. Candor eius eximius, folijs foris striatis, & ab angustijs in latitudinem paulatim sese laxantibus, effigie calathi, resupinis per ambitum labris, tenuiq; filo, & semine stantibus in medio crocis. Ita odor, colorq; duplex, ut alius calycis, alius staminis: differentia angusta. In unguenti uero, olei; usu folia non spernuntur. Est flos non dissimilis illi in herba, quam conuoluulum uocant, nascens per fruteta, nullo odore, nec crocis intus, candorem tantum referens, ac ueluti nature rudimentum lilia facere condiscens. Alba lilia iisdem omnibus modis seruntur, quibus rosa: & hoc amplius lacryma sua, ut hipposelinum. nihilq; est fecundius, una radice quinquagenos sepe emitente bulbos. Est & rubens liliū, quod Græci crinon uocant. Alij florem eius cynorrhodon. Laudatissimum in Antiochia, & Laodicea Syriæ, mox in Phaselide, quartum locum obtinet in Italia nascens. Sunt & purpurea lilia aliquando gemino caule, carnosiore tantum radice, maiorisq; bulbi, sed unius. Narcissum uocant. Huius alterum genus, flore candido, calyce purpureo. Differentia à lilijs est & hæc, quod narcissi folia in radice sunt, probatissimis in Lyciæ montibus. Tertio generi cætera eadem. Calyx herbaceus. omnes serotini: post arcturum enim florent, ac per æquinoctium autumnum. Inuenta est & in his ratio inferendi, monstrificis hominum ingenijs. Colliguntur nanque mense Iulio scapi arecentes, liliaq; suspenduntur in fumo. Dein mundantibus se nodulis, in facie nigri uini, uel Græci mense martio macerantur, ut colorem accipiant, atque ita in scrobiculis seruntur, hæminis facis circumfusis. Sic fiunt purpurea lilia, mirumq; ita tingi aliquid, ut nascatur infectum. hæc Plinius. Lilia (ut Anatolius testatum reliquit) totum annum uiridia durabunt, si cum oclusa silent, necdum patentia dehiscunt, decerpta, nouis fictilibus non picatis indito diligenter operculo recondantur. sic enim clausa perpetuum annum uegeta manebunt. Sed ut intermedio tempore ad usum promuntur, statim ad solem producta, cum senserint eius calorem, aperta panduntur. Porrò ut uicissim, & uarijs temporibus flores pariant lilia, bulbi ita seruntur, ut aliqui duodecim digitorum altitudine obruantur, alij octo tantum, alij quatuor duntaxat profunditate mergantur. sic diuersis diebus dabunt lilia: quod & in alijs floribus fieri pollicetur. Cæterum & illud inter lilia merito annu-

MARTAGON.

candido non disidet, sicuti nec caule. Folijs uulgarem saponariam imitatur, quæ in stellæ, uel rosæ modum intercedente spatio caulem ambiunt: in cuius cacumine tenui pediculo appensi flores emicant liliorum effigie, minores tamen: quorum folia etiam reflexa cernuntur, colore purpureo, punctis quibusdam rubentibus respersa, & ipsi odorati sunt, aspectuq; iucundi. Liliij genus hoc in suis de stirpium historia commentarijs Fuchsius, aphodellum foeminam putauerat esse, pro eoq; depinxerat. Sed quia sui erroris conscius factus, hanc ipse suam mutauit sententiam, non est cur iam nos eam pluribus resillamus. Liliorium facultates posteritatis memorie prodidit Galenus lib. VII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Liliij flos temperaturam mistam obtinet, partim ex tenui, partim ex terrena essentia, ex qua utiq; in gustu amaritudinem habet, partim ex aquæ, eaq; temperata. Itaque etiam quod ex eo conficitur oleum, & unguentum, citra morsum digerendi, simulq; emolliendi facultatem obtinet. unde fit, ut uteri duritibus sit aptissimum. Porrò radix, foliaq; per se trita desiccant, & abstergunt, & digerunt moderatè. Proinde quoque ambustis competunt: siquidem hæc quoq; moderatè desiccantem, extergentemq; facultatem postulât. Radicem ergo tostam, ac deinde cum rosaceo contritam ambustis, quoad obducatur cicatrix, imponunt. quippe cum alioqui & aliorum ulcerum omnium bonum sit inducendæ cicatrici remedium. Quinetiam uteros emollit, mensesq; prouocat. Folia uero præcoquentes, & ipse ad obductam usque cicatricem imponunt, non in ambustionibus duntaxat; sed alijs quoque uulneribus. Sed sunt etiam, qui aceto ea condientes ad uulnera suo tempore utantur. Plus tamen inest abstergentis facultatis in radice, quam in folijs: quanquam tamen nec in ea ipsa multum inest, sicut prædiximus. nam primi ordinis abstergentium est medicaminum. Itaque cum aut uirilgines, aut psoram, aut lepram, aut achoras, aut aliquid id genus extergere uolumus, commiscemus illi aliquid aliorum

aliorum medicamentorum ualidius extergentium, cuiusmodi est mel. Ceterum si id moderatè illi, ac conuenienter admisceatur, & ad neruorum diuisiones competit, & ad alia uniuersa, quæ ualenter exiccari possulant absq; morfu. Imposuimus uerò etiam quandoq; & foliorum succum cum aceto, & melle coctum. Quintuplus autem erat succus ad utrunq;: atq; insigne medicamen fuit ad omnia ea, quæ exiccari possulant absq; morfu, seu uulnera omnia ingentia, et maxime quæ in capitibus musculorum eueniunt, & quæcumque ulcera humida flaccidæ, & diuturna sunt, quæq; ægrè ad cicatricem perducuntur. Sed hæc iam ad medicamentorum componendorum institutum attinent, à quo quantum licet abstinere in presentia admittor. ceterum rerum ipsarum natura sepe numero ut attingā adigit, celeriter uerò relinquenda sunt, atq; ad propositum reuertendum. Planta, quam Græci κείνον, & λείριον dicunt, Lilium Latinis nominatur: Mauritanis, Susen: Italis, Giglio: Germanis, Lilgen, & Gilgen: Hispanis, Azucena, & Lirio blanco: Gallis, Lis.

Nomina.

Βαλλωτή.

BALLOTE.

CAP. C.

BALLOTEN, nomine alio nigrum marrubium uocant. Caules edit quadrangulos, nigros, subhirsutos, cōplures ex una radice: folijs maioribus, quàm marrubij, hispids, per interualla in caule dispositis, subrotundis, † graueolentibus, apiastro proximis: unde aliqui apiastrum eam uocauerunt. candidi flores uniuersi uerticillato ambitu caulem coronant. Vis eius efficax aduersus canis morsus, folijs ex sale illitis. Feruenti cinere flaccescunt folia, ut condylomata reprimant: purgant & fordidula ulcera cum melle.

BALLOTE, siue Marrubium nigrum, quod etiam ob odoris grauitatem à quibusdam Marrubium foetidum cognominatur, frequens in agrorum marginibus nascitur, & passim secus uias. Est autem hoc apiastro adeò simile, quòd facile legentes falleret, nisi nares consulerentur: ita enim sua graueolentia citò innotescit. In Italia nullis non cognitum est, appellaturq; ab aliquibus Marrobiastrum, ab alijs Marrubium spurium. Huius meminit Paulus (etsi uires eius silentio præterierit Galenus) lib. VII. sic inquit. Ballote, quod alij marrubium nigrum dicunt, acris est, & abstersoriae facultatis. Illitum cum sale canum morsibus medetur. Huic plantæ nomen Græcum, βαλλωτή, & μέλαν ὑπόσιον: Latinum, Marrubium nigrum, & Marrobiastrum. Italicum, Marrobiastro, & Marrobio bastardo: Germanicum, Schuuartz andorn: Hispanicum, Marroio negro: Gallicum, Marrubin noir.

Ballotes consideratio.

Nomina.

nomini conueniat, quòdq; ipsius meminerit Plinius lib. XXVII. cap. VIII. cum inquit. Ballote folijs est marrubij maioribus, & nigrioribus.

Μελισσόφυλλον. APIASTRUM.

CAP. CI.

MELISSOPHYLLON, siue melittæna, id est, apiastrum, id sibi nomen usurpauit, quoniam apes ipsa herba delectantur. Cauliculi, & folia ballotæ, de qua paulò antè diximus, similia essent, nisi maiora, tenuioraq;: nec ita hirsuta spectarentur: citreū málum olent. Folia cum uino pota, aut illita profunt, contra ictus phalangiorum, scorpionumq;: item aduersus canis morsum. Decocto eorūdem gratia, foueri prodest: defelsionibus foeminarum ad ciundos menses conuenit: dentes eodem in dolore colluuntur. dysentericis infunditur. Fungorum strangulationibus folia, addito nitro, potu auxiliantur: torminibus, & orthopnoicis delinctu. Illita cum sale strumas discutiant, ulcera purgant: articularios dolores illita fedant.

MELISSOPHYLLON, quod Latinis Apiastrum, & Citrigo dicitur, Hetrusci ab odore citri uulgo uocant Cedronella, itemq; Melissa, sicut etiam Insubres. Herba est uulgaris æque notitiæ, atque odorata. Duo eius habentur genera, unum satiuum, alterum syluestre. Fuchsius tamen medicus clarissimus, Melyssophyllum in tria genera digerit libro illo de compositione medicamentorum, quem nuper auctian excudit. Sed cur is duo prima genera,

Apiastri consideratio.

O 2 que